

Του ΑΓΟΣΤΟΛΟΥ Α. ΛΑΖΑΡΗ*

Πικρές αλήθειες

(ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ)

ΜΕ ΤΗΝ παραίτηση Σημίτη δημιουργήθηκε μια ατμόσφαιρα σύγχυσης, που τη χειροτέρευσαν οι φανερές απόπειρες πολιτικής εκμετάλλευσης, αλλά σε κάποιο βαθμό και το ίδιο το περιεχόμενο της επιστολής του τ. υπουργού Εθνικής Οικονομίας. Προσωπικά, τρέφω ιδιαίτερη εκτίμηση στον κ. Σημίτη, που πολλές φορές έχει δώσει δείγματα πολιτικής σύνεσης και ρεαλισμού και βοήθησε αποφασιστικά στη δημιουργία ενός άλλου οικονομικού κλίματος. Ομολογώ, όμως, πως δυσκολεύομαι να καταλάβω μερικά σημεία της επιστολής του. Σχολιάζω εδώ τα σημεία αυτά, γιατί το πνεύμα τους έχει στενή σχέση με το κύριο θέμα αυτού του άρθρου. Εξυπακούεται φυσικά πως οι όποιες παρατηρήσεις μου είναι γενικού χαρακτήρα και σε καμία περίπτωση δεν έχουν προσωπική αιχμή.

Ερχομαι τώρα στην επιστολή. Το ερώτημα που θέλω να θέσω είναι: Πιστεύει πραγματικά ο κ. Σημίτης ότι οι αρνητικές επιπτώσεις από τη μη συγκράτηση του ελλείμματος (και φυσικά των δαπανών) του κρατικού προϋπολογισμού σε ορισμένα όρια, παρά τις επανειλημμένες προτροπές του προς την κυβέρνηση, όπως λέει, θα μπορούσαν να εξουδετερωθούν με ετεροχρονισμό της ΑΤΑ; Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω πώς αποφασίστηκε ο ετεροχρονισμός, αλλά είναι βέβαιο πως η απόφαση πάρθηκε, χωρίς να δοθεί η δέουσα προσοχή στην ευαισθησία ενός ταλαιπωρημένου από την εισοδηματική πολιτική κοινού και δημιούργησε πολιτικό πρόβλημα, χωρίς σοβαρό λόγο. Εδώ από το ένα μέρος έχουμε το ποσό της επίμαχης ΑΤΑ που φαίνεται να είναι λιγότερο από τα 20 δισ. και από την άλλη έχουμε τα τρισεκατομμύρια των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού και του δημόσιου τομέα γενικότερα... Ποια είναι η λογική της οποιασδήποτε σύγκρισης; Σκότος φυσικά και αν αρχίσουμε να μιλάμε για ψυχολογικούς παράγοντες και για την ανάγκη ενίσχυσης «πάση θυσία» του επιχειρηματικού κλίματος. Εκείνο όμως που ενδιαφέρει αυτό τον τόπο είναι η αποκατάσταση γενικότερου κλίματος εμπιστοσύνης, όχι μόνο από την πλευρά των εργοδοτών αλλά και από την πλευρά των εργαζομένων, οι αντιρρολήσεις των οποίων δεν μπορεί να αγνοούνται συνεχώς. Και δεν θα ήταν δύσκολο να δει κανείς τι είδους αντιδράσεις θα σηματοδοτούσε ο ετεροχρονισμός της ΑΤΑ, όταν μάλιστα η καταβολή της από την αρχή του έτους αναμενόταν φυσιολογικά από όλους. Πρόβλημα δεν υπήρχε, δημιουργήθηκε μόνο με την απόφαση του ετεροχρονισμού.

Είναι άξιο απορίας πώς μερικοί αρμόδιοι, αλλά και οι εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου, συμβιβάζουν λογικά τη διατήρηση ή ακόμη και τη βελτίωση του κλίματος με την αναστάτωση που είχε δημιουργηθεί στις τάξεις των εργαζομένων. Δεν θα υπονόμει το οποιοδήποτε κλίμα η αναστάτωση αυτή; Κατά τη γνώμη μου οι ίδιοι οι εργοδότες θα καταδίκαιζαν μια πολιτική που τελικά δημιουργούσε μόνο προβλήματα στην παραγωγή, χωρίς φυσικά να μπορεί να μεταβάλει ουσιαστικά τους συσχετισμούς στις ελεύθερες διαπραγματεύσεις των συλλογικών συμβάσεων.

Εδώ έχουμε μια παραγωγική μηχανή που δουλεύει με δυσκολία και αντί να προσπαθήσουμε να βελτιώσουμε την απόδοσή της ριχνουμε στα γρανάζια της ένα γαλλικό κλειδί. Αυτό ακριβώς έγινε με την περίπτωση του ετεροχρονισμού.

Ημουν και είμαι, πάντα υπέρ της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, που τη θεωρώ αποφασιστικό παράγοντα για την ανάπτυξη αυτού του τόπου. Ένας πρόσθετος λόγος γι' αυτό είναι η πολύ χαμηλή και πολλές φορές αρνητική παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα, που ως τώρα δεν έγινε καμία σοβαρή προσπάθεια βελτίωσής της. Οι απόψεις μου αυτές είναι καλές και έχουν σήμερα δικαιοσύνη, αν και κάποτε είχαν θεωρηθεί αιρετικές. Αλλά θέλω να ξεκαθαρίσω ένα πράγμα: Το θέμα δεν μπορεί να είναι απλώς η αύξηση των κερδών των εργοδοτών, γιατί από την άποψη του εθνικού συμφέροντος εκείνο που έχει σημασία είναι αν αυτά τα κέρδη θα βοηθήσουν σε νέες επενδύσεις, για να ξεκολλήσει η ελληνική οικονομία από το σημερινό επίπεδο στασιμότητας. Δεν θέλω να βγάλω βιαστικά συμπεράσματα αλλά, ειλικρινά, δεν μπορώ αυτή τη στιγμή να ιδώ, από τις πληροφορίες που υπάρχουν, καμία ενθαρρυντική σχέση ανάμεσα στα μεγάλα πραγματικά κέρδη που δημιούργησαν οι λαϊκές θυσίες της εισοδηματικής πολιτικής την τελευταία διετία και την ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα, ιδιαίτερα μάλιστα όσον αφορά τις επενδύσεις εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας. Και δεν εννοώ βέβαια αόριστα σχέδια και υποσχέσεις, αλλά συ-

κεκριμένα έργα. Δεν αμοιβετώ ούτε τις προθέσεις ούτε την καλή πίστη του προέδρου του ΣΕΒ κ. Θ. Παπαλεξόπουλου, αλλά οι αναμικτές εξελίξεις στον τομέα των ιδιωτικών επενδύσεων, ύστερα μάλιστα από 10 χρόνια εκενδυτικής στασιμότητας και αρκετά χρόνια αρνητικών ρυθμών, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σαν βελτίωση των κρίσιμων δεικτών της ελληνικής οικονομίας.

Είναι ασφαλώς αναγκαίο να διατηρηθεί ένα κλίμα που εξασφαλίζει κέρδη και γι' αυτό θεωρώ δικαιολογημένες τις διαμαρτυρίες για τον πρόσφατο ορολογικό αμυνδιασμό, ο οποίος, άλλωστε δείχνει έλλειψη της αίσθησης των αναλογιών, αν συγκρίνει κανείς τα σχετικά ποσά με το μέγεθος του προϋπολογισμού. Αλλά και ο επιχειρηματικός κόσμος πρέπει να αρχίσει να παίζει σωστά το ρόλο του. Καιρός είναι οι εργοδότες να αρχίσουν να βλέπουν πως η δημιουργία κερδών πρέπει να στηριχθεί στην πραγματική αύξηση της παραγωγικότητας που εξασφαλίζουν ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός και η δυναμική επενδυτική δραστηριότητα, και όχι στη μηχανική συμπίεση των αμοιβών των εργαζομένων, που φυσικά δεν είναι δυνατόν να συνεχίζεται επ' άπειρον και από κάποιο σημείο και πέρα λειτουργεί μάλλον ως αντικίνητρο της τεχνολογικής ανανέωσης. Μόνο με μια νέα νοοτροπία υπάρχει ελπίδα επιβίωσης μέσα στις σκληρές συνθήκες του ολοένα οξυνόμενου διεθνούς ανταγωνισμού, από τον οποίο κανείς δεν θα μπορεί πια να μας προστατέψει.

ΑΛΛΑ επανερχόμενος στην επιστολή Σημίτη, θέλω να υπογραμμίσω ότι πέρα από τις αμοιβολίες για τη βασιμότητα της συμψηφιστικής αριθμητικής των συμβούλων

Η καρδιά του προβλήματος για τη συγκεκριμένη ελληνική περίπτωση είναι η συγκράτηση των δαπανών του δημόσιου τομέα, με παράλληλη προσπάθεια ανάπτυξης, που προϋποθέτει, φυσικά, ριζική αναδιάρθρωση των συναλλαγματικών προτεραιοτήτων, για να είναι βιώσιμη

του υπ. Εθνικής Οικονομίας, υπάρχει και ένα άλλο πιο σημαντικό θέμα: Δημιουργείται πραγματικά η εντύπωση πως κάθε φορά που δυσκολευόμαστε να λύσουμε ένα πρόβλημα, βρίσκουμε σαν εύκολο τρόπο παράκαμψής του την επιβάρυνση των εργαζομένων. Με άλλα λόγια, αφού δεν μπορούμε να μειώσουμε τον κρατικό προϋπολογισμό, ας ετεροχρονίσουμε την ΑΤΑ. Είναι πολύ δύσκολο να δεχθεί κανείς αυτή τη λογική, η οποία όμως, φοβούμαι, είναι πίσω από την πολιτική που ασκήθηκε μετά το 1985. Γιατί δεν θα ήταν νομίζω υπερβολή να πο' με πως η «σταθεροποιητική πολιτική» ήταν κατά κύριο λόγο εισοδηματική πολιτική.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να πω καθαρά τη γνώμη μου: Συμφωνώ απολύτως με το πνεύμα της σταθεροποιητικής πολιτικής, όπως διατυπώθηκε αρχικά, αλλά διαφωνώ με τον τρόπο της εφαρμογής της. Σε σχετική συζήτηση που έγινε το φθινόπωρο του 1985 στην κοινοβουλευτική ομάδα (ΚΟ) του ΠΑΣΟΚ είχα την ευκαιρία να διατυπώσω μερικές παρατηρήσεις. Υπογράμμιζα ότι η βασική αιτία του προβλήματος που είχε δημιουργηθεί βρισκόταν στη μεγάλη επέκταση των δαπανών του δημόσιου τομέα και το φρενύρισμα αυτής της επέκτασης αποτε-

των το δείκτη της εξέλιξης του σχετικού πληθωρισμού, που εκφράζει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, σε σύγκριση με άλλες οικονομίες, φαίνεται ότι θα πρέπει να περιμένουμε για πολύ ακόμα, αφού ο δείκτης αυτός χειροτέρευσε σημαντικά από το 1981 μέχρι σήμερα, αντί να βελτιωθεί.

Όμως οι θεωρίες περί αυτοματισμού εβλαψαν, όχι μόνο γιατί υποβάθμισαν την ανάγκη να δοθεί συγκεκριμένη αναπτυξιακή διάσταση στην όλη προσπάθεια, αλλά και γιατί ακόμα χάθηκε πολύτιμος χρόνος για την ίδια τη μελέτη του αναπτυξιακού προβλήματος της χώρας. Ετσι αυτή τη στιγμή πέρα από τις συνήθεις γενικότητες, κανείς νομίζω δεν είναι σε θέση να πει που ακριβώς πάμε, για τι είδους ανάπτυξη μιλάμε, με ποιους φορείς και με ποιους μηχανισμούς θα την προωθήσουμε, ποιος ακριβώς ρόλος θα ανατεθεί στο δημόσιο τομέα και στους κρατικούς επενδυτικούς οργανισμούς ειδικότερα, που εδώ και πολλά χρόνια έχουν καταστήσει πιστωτικές τράπεζες, ποιοι είναι οι βαθμοί ελευθερίας των εθνικών χειρισμών του οικονομικού προβλήματος μέσα στα ΕΟΚικά πλαίσια που θα αποτελούν ύστερα από λίγο μη αντιστρέψιμη πραγματικότητα κ.λπ.

Δεν υπάρχουν φυσικά μεγάλα χρονικά περιθώρια μπροστά μας και είναι επείγουσα ανάγκη, να ξεκαθαρίσουμε το πρόβλημα και τις δυνατότητες που έχουμε και να ενεργήσουμε ανάλογα.

Αλλιώς θα μας παρασύρουν οι αμείλικτες δυνάμεις της ενοποιημένης Ευρώπης και θα μας μετατρέψουν σε χώρα ξενοδόχων και γκαρσονιτών. Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα οξύ, γιατί στα 10 χρόνια της επενδυτικής στασιμότητας χάσαμε πολλές ευκαιρίες και αυτό δεν μπορεί παρά να έχει συνέπειες για το μέλλον της χώρας. Αντί λοιπόν να κυνηγάμε χιμαιρές για ανέφικτους ρυθμούς ανάπτυξης που θα γεφυρώσουν δήθεν τις διαφορές μας με τις άλλες χώρες, καλό είναι να δούμε με ρεαλισμό τις προοπτικές μας και να προετοιμαστούμε για το επομενο τρίτο. Κυνηγώντας τα τρένα που έφυγαν δεν κερδίζουμε τίποτα, ενώ χάνουμε φυσικά και αυτά που έρχονται.

ΕΡΧΟΜΑΙ τώρα στον έλεγχο των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού και του δημόσιου τομέα γενικότερα. Στον τομέα αυτό πραγματικά οι εξελίξεις ήταν ακριβώς αντίθετες από αυτές που περίμενε κανείς, γιατί στην ουσία συνεχίστηκε η επεκτατική πολιτική, με ρυθμό όχι πολύ διαφορετικό από το ρυθμό των προηγούμενων ετών.

Ετσι ο κρατικός προϋπολογισμός από 1.767 δισ. το 1985 έφτασε στα 3.171 δισ. με τον προϋπολογισμό του 1988. Δηλαδή αυξήθηκε κατά 1.400 δισ. δραχμές, με ρυθμό σημαντικά ταχύτερο από το ρυθμό αύξησης του τιμαριθμού - αν και δεν πρέπει να μας διανοήγει πως η αύξη-

ση των τιμών είναι και συνέπεια της ίδιας της αύξησης των κρατικών δαπανών. Η ίδια αυτή εξέλιξη φαίνεται καθαρά και από τη μέτρηση των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού σε ποσοστό του ΑΕΠ. Ετσι, έναντι ποσοστού 37,67% το 1985, για το 1986 το ποσοστό έφτασε στο 38,6%, για το 1987 στο 40,7% και για το 1988 σε 44,5%. Ανάλογη ήταν και η εξέλιξη των δαπανών στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, με αποτέλεσμα οι συνολικές δαπάνες του τομέα αυτού να μετρούνται σήμερα σε ποσοστό του ΑΕΠ επικίνδυνα υψηλό.

Είναι δύσκολο να δει κανείς τη λογική αυτής της πορείας, ιδιαίτερα, όσον αφορά τον κρατικό προϋπολογισμό, όταν μάλιστα δεν φαίνεται να εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα αναπτυξιακούς στόχους (οι δαπάνες του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων έμειναν σταθερές σε ποσοστό του ΑΕΠ 5% περίπου). Αλλά και από ιδεολογική άποψη υπάρχει πρόβλημα γιατί έτσι τροφοδοτείται η σύγχυση μεταξύ κρατισμού και σοσιαλισμού. Μετά το 1935 η πορεία αυτή ήταν βέβαια ασυμβίβαστη και με τη σταθεροποιητική πολιτική, που ήταν φυσικό κάτω από αυτές τις συνθήκες να μη φέρει τ' αποτελέσματα που αναμένονταν αρχικά.

Δεν μπορώ παρά αν θέσω το ερώτημα: Δεν ενοχλούν οι ανησυχιακές εξελίξεις στον τομέα των δημοσίων δαπανών; Και πως δικαιολογείται η αισιοφροδία να αναμένεται τελικά πως όλα θα αντιμετωφθούν με χειρισμούς στην εισοδηματική πολιτική, όταν μάλιστα τα περιθώρια των χειρισμών αυτών είχαν τελείως εξαντληθεί με τη φορολογική πολιτική. Αυτό φαίνεται από την αύξηση του ποσοστού των έμμεσων φόρων, αλλά και από την ουσιαστική χειροτέρευση της σύνθεσης των άμεσων φόρων σε βάρος των μισθωτών και συνταξιούχων.

Όταν ο τ. υπουργός Εθνικής Οικονομίας μιλάει για παροτρύνσεις του προς την κυβέρνηση για περιορισμό των δημοσίων δαπανών κατά το 1988, έχει κανείς την εντύπωση ότι οι παροτρύνσεις αυτές έρχονται καθυστερημένα, γιατί ανάλογες ήταν οι εξελίξεις και τα δύο προηγούμενα χρόνια. Αυτές άλλωστε οι εξελίξεις είχαν δημιουργήσει την υπολογιστική βάση για τη διαμόρφωση του νέου προϋπολογισμού. Το ουσιαστικό πρόβλημα εδώ είναι ότι εντι να κατήσσουμε φρένο, εκεί όπου κυρίως έπρεπε, στην πραγματικότητα πατήσουμε ξανά γκαζί.

Μιλάμε για τα επιμέρους προβλήματα, δηλαδή για τα ελλείμματα, το ισοζύγιο πληρωμών, τον πληθωρισμό κ.λπ. Όμως σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα αυτά είναι παράγωγα και ξεκινούν από το βασικό πρόβλημα της εξέλιξης των δημοσίων δαπανών. Ηταν επόμενο η εξέλιξη αυτή να οδηγήσει σε σοβαρά ελλείμματα και σε ευρεία χρησιμοποίηση των εθνικών αποταμιευτικών πόρων, αλλά και του εξωτερικού δανεισμού, για την κάλυψη αυτών των ελλειμμάτων. Αυτό πια είχε καταστεί αναγκαίο γιατί η αύξηση των δαπανών κάτω από συνθήκες ουσιαστικής στασιμότητας της ελληνικής οικονομίας δεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπισθεί με έσοδα από τη φορολογία, όταν μάλιστα από τα πράγματα τα έσοδα αυτά έπρεπε να προέλθουν κυρίως από τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις.

Αλλά η αναπόφευκτη προσουγή στον κρατικό δανεισμό δημιουργήσε ένα νέο σοβαρό πρόβλημα με τη μορφή της ραγδαίας αύξησης των δαπανών για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι δαπάνες αυτές από 82 δισ. που ήταν το 1981 φτάνουν

λούσε τον πρώτο βασικό όρο για την επιτυχία της νέας πολιτικής. Ταυτόχρονα, όμως τόνιζα πως ένας εξίσου αναγκαίος ορος για την εύδωση της πολιτικής αυτής ήταν να δοθεί συγκεκριμένη αναπτυξιακή διάσταση. Τις ίδιες περίπου παρατηρήσεις έκανα στην ΚΟ ένα χρόνο αργότερα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως μια περιοριστική εισοδηματική πολιτική ήταν αναγκαία. Όμως η καρδιά του προβλήματος για τη συγκεκριμένη ελληνική περίπτωση ήταν η συγκράτηση των δαπανών του δημόσιου τομέα (και συνακόλουθα των ελλειμμάτων του τομέα αυτού), με παράλληλη προσπάθεια ανάπτυξης, που προϋπέθετε φυσικά ριζική αναδιάρθρωση των συναλλαγματικών προτεραιοτήτων για να είναι βιώσιμη.

Πολύ φοβούμαι ότι κατά την εφαρμογή της σταθεροποιητικής πολιτικής αυτοί οι δύο βασικοί όροι αγνοήθηκαν. Κάποιοι σύμβουλοι, επηρεασμένοι από το τι γίνεται σε άλλες χώρες, υποστήριζαν την περίπτωση για την ελληνική πραγματικότητα θεωρία, πως έρχεται πρώτα η σταθεροποίηση και ύστερα η ανάπτυξη. Με άλλα λόγια, πίστευαν πως θα δημιουργούνταν έτσι ορισμένες προϋποθέσεις γι' αυτόματη ανάπτυξη, άποψη που φαίνεται να υποστηριζόταν και από ορισμένους τραπεζικούς κύκλους. Κατά τη γνώμη μου καμία σταθεροποιητική πολιτική δεν μπορεί να αποδώσει πραγματικά χωρίς να περιέχει και την αναπτυξιακή διάσταση. Το θέμα είναι τεχνικό και δεν μπορεί να συζητηθεί εδώ. Αλλά ως υποθέσουμε ότι εγώ κάνω λάθος. Θα μπορούσε κανείς να ρωτήσει δόσους σκέφτονται διαφορετικά, πότε ολοκληρώνεται η σταθεροποιητική πολιτική, δηλαδή από ποιο σημείο και πέρα αρχίζει η ανάπτυξη; Γιατί αν δει κανείς τους σημερινούς δείκτες και προπάν-

σήμερα (προϋπολογισμός 1988) στο ύψος των 643 δις., δηλαδή στο ένα τέταρτο περίπου του προϋπολογισμού. Και πρόκειται φυσικά για ένα ανελαστικό κονδύλιο, το οποίο είναι φανερό ότι περιορίζει τα περιθώρια για την αύξηση άλλων κονδυλίων, σημαντικών για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της χώρας.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ των δημοσίων δαπανών είναι σήμερα ιδιαίτερα οξύ και χρειάζεται για αυτό πολιτική αποφασιστικότητα για την αντιμετώπιση του και για να σπάσει ο φαύλος κύκλος της επεκτατικής και αντιπαραγωγικής ανατροφοδότησης. Η αντιμετώπιση αυτή απαιτεί συστηματικές και ταυτόχρονες προσπάθειες προς τρεις κατευθύνσεις:

Πρώτο: Προσπάθεια αντιστροφής των σημερινών τάσεων και αλλαγή της σχέσης των δημοσίων δαπανών προς το εθνικό εισόδημα. Δυνατότητες προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να υπάρχουν, ακόμα και κάτω από τις σημερινές συνθήκες διαμόρφωσης του κρατικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού των ΔΕΚΟ,

Κυνηγώντας τα τρένα που έφυγαν δεν κερδίζουμε τίποτα, ενώ χάνουμε κι αυτά που έρχονται

όπως άλλωστε υπαινίσσεται και η επιστολή Σημίτη.

Δεύτερο: Αναπτυξιακή αναδιάρθρωση των προτεραιοτήτων του προϋπολογισμού με στόχο την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Από την άποψη αυτή ορισμένες δαπάνες, όπως π.χ. για την Παιδεία, αποκτούν ιδιαίτερη προτεραιότητα.

Τρίτο: Αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών. Αυτός είναι νομίζω και ο πιο αποφασιστικός τρόπος για την αντιμετώπιση του σημερινού προβλήματος, γιατί δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η αποδοτικότητα των δαπανών είναι απογοητευτικά χαμη-

λή και σε πολλές περιπτώσεις πρόκειται κυριολεκτικά για πεταμένα λεφτά. Για το λόγο αυτό τα περιθώρια βελτίωσης είναι εξαιρετικά μεγάλα. Πρέπει κάθε καστοράκι που δαπανιέται να πιάνει τόπο. Η σημερινή λογιστική νοοτροπία για την κατάρτιση των προϋπολογισμών πρέπει να δώσει τη θέση της στην επιστημονική αντιμετώπιση με πάγιο γνώμονα τη σχέση κόστους - αποτελέσματος. Είναι περιεργό πως το κεντρικό πρόβλημα της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών δεν επισημάνθηκε καν στις πρόσφατες συζητήσεις στη Βουλή για την Παιδεία και η όλη συζήτηση επικεντρώθηκε στο αν τα ποσοστά είναι μεγάλα ή μικρά. Οχι

πως αυτό δεν έχει σημασία, αλλά η έμφαση στην αποτελεσματικότητα των δαπανών θα έδειχνε καθαρά την ανάγκη σύνδεσης των πανεπιστημιακών προγραμμάτων με τα πραγματικά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας και θα επισήμαινε το ρόλο των πανεπιστημιακών αρχών που έχουν τη δική τους ευθύνη για τον τρόπο διαχείρισης των κονδυλίων.

ΜΕ ΔΟΣΜΕΝΑ τα ανελαστικά κονδύλια του προϋπολογισμού, με έντονη την ανταγωνιστικότητα των διαφόρων τομέων στην κατανομή δαπανών και με διαμορφωμένες από καιρό τις τάσεις στις ΔΕΚΟ είναι σαφές για ποια τάξη μεγέθους του προβλήματος μιλάμε. Ομως λύση υπάρχει και πρέπει να επιδιωχθεί όσο δύσκολη κι αν είναι, γιατί αυτός είναι ο μόνος τρόπος να αντιστραφούν εξελίξεις που υπονομεύουν τις αναπτυξιακές προοπτικές, δηλαδή το ίδιο το μέλλον της χώρας.

* Ο Απόστολος Α. Λάζαρης είναι βουλευτής Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ και έχει διατελέσει υπουργός Συντονισμού στην Κυβέρνηση του 1981.